

DE DRIE GROTE GEBREKEN VAN DE KYOTO-AANPAK

Het klimaatoverleg legt zijn doelstellingen te ver in de toekomst en de emissiehandel werkt niet, evenmin als de manier waarop rijke landen armere landen steunen in hun klimaatinspanningen. AVIEL VERBRUGGEN stelt enkele alternatieven voor.

Kopenhagen loopt mis, hoe kan het anders?

AVIEL VERBRUGGEN

Wie? Hoogleraar aan de UA en lid van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

Wat? Kopenhagen hoeft geen mislukking te zijn.

Waarom? Sleutelen aan de wankle Kyoto-fundamenten kan een basis vormen voor veel betere resultaten.

'Milieutop in Kopenhagen lijkt een muis te gaan baren' (DS 16 november). Hoe zou dat komen? En hoe moet het verder? Een groep academici, waartoe ik behoor, stelt al jaren dat de Kyoto 1997-aanpak zware gebreken vertoont. Het gaat niet over enkele barstjes in de muren van de constructie, maar over haar onstabiele fundamenten. In Bali (2007) is besloten voort te bouwen op die wankle basis. Een omvangrijk reizend circus van klimaatonderhandelaars heeft gedurende 2009 getracht een ontwerpakkoord op papier te krijgen, waarbij het aantal bladzijden evenredig groeide met het aantal vergaderingen. Tevergeefs. Het VN-fonds tegen ontbossing in de ontwikkelingslanden, dat oorspronkelijk weinig bijval kende, zal wellicht nog de beste resultaten opleveren. Maar de koninginnestukken van Kyoto staan buiten spel.

Ten eerste hangt Kopenhagen vast aan beloftes per land (of landenblok, zoals de EU) om tegen het jaar 2020 zijn broeikasgasemissies met een cijfermatig percentage te verminderen ten opzichte van het jaar 1990 (een periode van maar liefst 30 jaar). Dat klinkt erg belangrijk en goed voor het klimaat, maar dat is meer schijn dan werkelijkheid. Elf jaar is nog lang. Beeld je maar eens een 7-jarig kind in dat een cijfer moet vastleggen als eindgraad van zijn middelbaar onderwijs.

Emissiecijfers per land zijn de vermenigvuldiging van vier grootheden: de bevolking van het land, de welvaart per persoon, de energie-intensiteit van die welvaart, en de koolstofemissie van het energiegebruik. Dit is heel wat, en vooral bevolking en welvaart willen landen soeverein regelen: ze willen niet dat andere landen er zich mee bemoeien. Wie wil zijn eigen welvaart in het gedrang brengen? De rijken wijken geen duimbreed, en de armen spiegelen zich aan hun voorbeeld. Zolang deze variabelen onderdeel van de onderhandelingen zijn, is het lastig reductiedoelen op papier te krijgen. De oplossing ligt voor de hand: concentreer alle aandacht op de twee technische variabelen die het verschil kunnen en moeten maken: energie-intensiteit en koolstofintensiteit. En niet via ver in de tijd te bereiken doelen ten opzichte van verouderde referenties, maar via jaarlijkse vooruitgang ten opzichte van het jaar voordien. Alle gegevens om zo een jaarlijkse meetstaat op te maken, zijn beschikbaar bij het Internationaal Muntfonds (IMF) en het Internationaal Energieagentschap (IEA).

Zwendel

De tweede constructiefout van Kyoto-Kopenhagen is de krakkemikkige emissiehandel. Er heeft zich een bizar geloof verspreid dat de wereld te redden is met één enkel tovermiddel: de wereldwijde uniforme emissiehandel. Een theoretische droom — een nachtmerrie in de praktijk. Voor de grote bedrijven betekent het gratis emissievergunningen, voor WWF een schijnzekerheid over afgesproken quota, voor financiële speculanten een gedroomd alibi om zwendelwinsten te boeken, voor topbureaucraten en hun consultants macht en status, voor het klimaat een verloren decennium. Terwijl de financiële wereldcrisis in grote letters schrijft: *de markt is een door mensen gemaakt instituut dat overheidstoezicht vereist en speculanten zijn gevaarlijke lieden*, legt de EU haar klimaateieren in een artificiële schijnmarkt. De wereldwijde emissiehandel heeft niet het verwachte heil gebracht voor het klimaat, want het is niet bestand tegen economische variaties (de huidige crisis en de daling van de emissies resulteerden in een implosie), het is niet mondiaal, vertoont lekken en sommigen boeken er zwendelwinsten mee.

De Duits-Britse socioloog Ralf Dahrendorf heeft het al in zo veel woorden gezegd: een uiterst diverse realiteit is niet te sturen met een uniforme politiek. Dit is niet effectief, niet efficiënt en niet rechtvaardig. In plaats van wereldwijde uniforme oplossingen moet ieder land het eigen huiswerk maken en zijn budgetten en takssystemen ombouwen om een ongeziene technologische innovatie op vlak van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie op gang te trekken.

Er heeft zich een bizar geloof verspreid dat de wereld te redden is met één enkel tovermiddel: de wereldwijde uniforme emissiehandel

Yvo de Boer

De derde fout in Kopenhagen is een tekort aan transparante en werkbare mechanismen voor de overheveling van technologie en fondsen van de rijke naar de arme landen. Dit euvel wordt wel door velen onderkend, zoals door Yvo de Boer, de voorzitter van het VN-klimaatbureau. Op dit ogenblik moet het *Clean Development Mechanism* (CDM) die transferrol vervullen, maar het systeem is erg bureaucratisch, gevoelig voor fraude, en de steun komt niet bij de landen die er het meeste nood aan hebben. Bovendien biedt het de rijke landen een route om de eigen verantwoordelijkheid uit te stellen en af te wentelen. Een rechtvaardige overheveling van fondsen is wel mogelijk dankzij jaarlijkse en op alle landen toepasbare meetstaten voor de verlaging van de intensiteiten (energie en koolstof). Alle landen worden dan gelijkwaardig behandeld op basis van hun prestaties, rijke landen betalen naargelang hun betaalcapaciteit — arme landen ontvangen naargelang hun bestedingscapaciteit.

Er is zeker leven na Kopenhagen, en veel werk om een goede klimaatarchitectuur uit te tekenen